

Вважаємо, що нині не морально і навіть злочинно заплющувати очі на те, що внаслідок безвідповідальності за виконання законодавства про професійну освіту десятки тисяч наших дітей виїждять до Польщі та інших країн, щоб оволодіти робітничими професіями й працювати за межами своєї Батьківщини. З глибоким болем у серці ми сприйняли офіційну інформацію про те, що норми на харчування дітей у закладах освіти, у тому числі й професійно-технічної, не переглядалися з 2004 р, тобто ще відтоді як Міністерство освіти і науки України очолював В. Кремень...

Четверте. Вважаємо негативною тенденцію технічну поспішність Міністерства освіти і науки України у впровадженні в практику результатів і рекомендацій різних міжнародних проектів без попередньої експериментальної перевірки, без адаптації до конкретних умов різних регіонів.

П'яте. Хочемо наголосити, що наші академічні інститути системно співпрацюють з МОН України, Мінсоцполітики України, беруть участь у підготовці проектів законів та підзаконних нормативно-правових актів. Та коли їх підготовка завершується, здебільшого зникає документальний запис, що науковці структурних підрозділів НАПН України брали участь у їх підготовці. Водночас досить парадоксальним є те, що звинувачення різних некомпетентних і навіть агресивних контролерів «згори», що ми не беремо участі в цих надзвичайно важливих процесах, пов'язаних із створенням нової законодавчої бази...

Пропонуємо персоніфікувати у відповідних пояснювальних записках до проектів документів й конкретно зазначати прізвища авторів підготовлених проектів офіційних документів. Посилимо також увагу до патентування наших наукових і науково-методичних розробок, дидактичних комплексів, підготовлених разом з практиками.

Висловлюємо сердечну вдячність усім членам Академії за підтримку пропозицій щодо вшанування пам'яті наших видатних сучасників – учених-педагогів, серед них академіка Івана Андрійовича Зязюна. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України носить його ім'я, 1 березня цього року в Києві на будинку 9 по вулиці М. Берлінського Президент НАПН України В. Кремень відкрив меморіальну дошку цьому видатному українському вченому і державному діячу. Це символ святої пам'яті і святості, натхнення і пошуків шляхів реального впровадження філософсько-педагогічних ідей нашого Вчителя-земляка, творця педагогічної майстерності.

ВІД НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ – ДО КРАЩИХ ОСВІТНІХ ПРАКТИК

Валентина Радкевич

У контексті викладених у доповіді Президента НАПН України академіка В. Кременя проблем і завдань науково-методичного супроводу розвитку вітчизняної системи освіти наголосимо, що Інститут професійно-технічної освіти всю свою діяльність у 2018 р. спрямовував на виконання важливої цілі Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 р. – розвиток людського капіталу. Ми враховували всі визнані Урядом найважливіші проблеми сучасної системи професійної освіти – недосконалий зміст освіти, застарілі методи навчання та незадоволення роботодавців якістю підготовки фахівців. Виходячи з цього, всі заплановані науково-дослідні роботи відповідали пріоритетній дії Уряду – модернізації професійної та фахової передвищої освіти.

Грунтовне вивчення й узагальнення зарубіжного досвіду функціонування систем професійної освіти і навчання (ПОН) дало змогу збагатити вітчизняну систему професійної (професійно-технічної) освіти знаннями про успішні європейські моделі: *забезпечення якості; розвитку соціального партнерства, фінансування та управління ПОН; мережевої взаємодії*. Результати цього дослідження широко використовуються у підготовці новітнього освітнього законодавства.

До найважливіших наукових результатів Інституту, отриманих у процесі аналізу стану української професійної й фахової

передвищої освіти, варто віднести низку розроблених нашими вченими **концепцій** (консультування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти з професійної кар'єри; діяльності центрів професійної кар'єри, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах, проектного професійного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, розроблення SMART-комплексів, а також **моделей** (консультування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти з професійної кар'єри, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у технікумах і коледжах), покликаних сприяти модернізації професійної та фахової передвищої освіти.

Особлива увага приділяється розробленню та апробації *методичних систем* професійної освіти і навчання, зокрема: консультування учнів з професійної кар'єри, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах на компетентнісній основі, розроблення проектних технологій, дистанційного професійного навчання та SMART-комплексів. Кожна з означених систем включає низку **методик** (формування кар'єрної компетентності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, організації проектної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної), розроблення проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної), оцінювання результатів проектної діяльності учнів/студентів, розвитку готовності педагогічних працівників до стандартизації професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів, розвитку самоосвітньої компетентності студентів, проектування дистанційних курсів, використання елементів дистанційного навчання для теоретичної підготовки кваліфікованих робітників, організації самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників засобами дистанційного навчання, моніторингу та контролю успішності дистанційного навчання кваліфікованих робітників) і **педагогічних технологій** (розвитку кар'єрних орієнтацій учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти), мотивації учнів до розвитку професійної кар'єри, проектування змісту компетентнісно орієнтованого навчання, тестового контролю успішності навчання майбутніх молодших спеціалістів), зорієнтованих на забезпечення якості професійної та фахової передвищої освіти.

Особливий акцент у процесі виконання НДР було зроблено на експериментальну перевірку ефективності отриманих наукових результатів. З метою сприяння вирішенню проблеми підготовки фахівців інноваційного типу з високим рівнем професіоналізму, глобальним мисленням, ІКТ – компетенціями, високим рівнем професійної мобільності на ринку праці, було створено:

- *розгалужену мережу Центрів професійної кар'єри*, що дало змогу досягти зростання високого рівня розвиненості кар'єрної компетентності учнів на – 11 % та середнього майже на – 20 %;
- *систему дистанційного навчання*, що уможливило зростання майже вдвічі високого рівня мотивації учнів до дистанційного навчання, майже на – 72 % – їх уміння працювати в СДН та понад 68 % – уміння підтримувати комунікацію в дистанційному курсі;
- *низку проектних технологій*, що сприяло зростанню готовності учнів до проектного навчання на – 24 %.

Варто привернути увагу до активної участі науковців Інституту в проведенні експериментів всеукраїнського рівня. Так, у 2018 р. було завершено чотири експерименти: «Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентнісній основі» на базі ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» Сумської області; «Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій» на базі Кам'янського професійного ліцею Дніпропетровської області; «Створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі» на базі ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування»; «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України.

У 2019 р. відкрито новий експеримент всеукраїнського рівня «Розвиток публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту» на базі ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» Сумської області і Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області у 2019-2021 рр.

Готується до відкриття ще два експерименти всеукраїнського рівня. Перший – «Ор-

ганізація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти на засадах компетентнісного підходу» буде проводитися на базі: ДПТНЗ «Дніпровський центр професійно-технічної освіти»; Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області; ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище»; ДНЗ «Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу»; ДНЗ «Київське регіональне вище професійне училище будівництва»; Решетилівський професійний аграрний ліцей імені І. Г. Боровенського Полтавської області у 2019 – 2021 рр. Другий – «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» має реалізовуватися на базі: ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості»; ДНЗ «Львівське вище професійне художнє училище»; ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»; Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області; ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»; ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей» у 2019 – 2021 рр. Нові теми експериментальної роботи відповідають пріоритетним напрямкам наукових досліджень НАПН України і свідчать на користь затребуваності науково-методичного супроводу, який забезпечується нашим Інститутом.

Для підвищення ефективності науково-методичного супроводу професійної та фахової передвищої освіти розроблено систему презентування наукової продукції Інституту, що здійснюється через сайти установи й

закладів-партнерів, вебінари та під час безпосередніх зустрічей із педагогічними колективами закладів освіти.

Одним із перспективних завдань діяльності наукових співробітників Інституту професійно-технічної освіти НАПН України є підвищення наукометричної активності наукових співробітників. Проте, окрім інтелектуальної складової, ця проблема має також об'єктивну: зокрема, відсутність в Україні власної національної наукометричної бази, дуже обмежена кількість наукометричних журналів педагогічного спрямування, значні фінансові затрати на публікацію статей у зарубіжних виданнях тощо. Попри це, наш Інститут веде активну роботу в цьому напрямі: зокрема, забезпечили присвоєння індексу DOI усім виданням Інституту, розробили і впроваджуємо систему підвищення ІКТ-компетентності наукових співробітників, створили сайт фахового журналу, що покращує комунікацію з відомими наукометричними базами. Водночас є об'єктивна потреба в забезпеченні більш продуктивної взаємодії із закладами професійної та фахової передвищої освіти, навчально (науково)-методичними центрами ПТО, закладами освіти Державної служби зайнятості України, структурними навчальними підрозділами підприємств для широкої апробації та впровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень, а також залучення талановитих педагогів до інноваційної науково-дослідної роботи, навчання в магістратурі, аспірантурі, докторантурі. *Результати наукових досліджень обговорено на трьох дискусійних панелях.*

Фото Максима КОРОДЕНКА

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ «РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

Людмила ЄРШОВА, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, доцент: «Потреби сучасного постіндустріального суспільства зумовлюють необхідність зміни традиційних підходів до підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Інтенсивний розвиток цифрових технологій трансформує економіку, кон'юнктуру ринку праці й

мотивацію особистості до власної професійної кар'єри. Який досвід забезпечення розвитку людського капіталу в європейських системах професійної освіти і навчання може бути корисним для модернізації професійної та фахової передвищої освіти в Україні?».

